

SESJA NAUKOWA POŚWIĘCONA ZAGADNIENIOM ZASTOSOWANIA
METOD GEOFIZYCZNYCH W ARCHEOLOGII

W wyniku kilkuletniej współpracy Koła Naukowego Międzyresortowego Instytutu Geofizyki Stosowanej i Geologii Naftowej AGH w Krakowie z Działem Archeologii Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu zrodziła się myśl zorganizowania wspólnie z krakowskim Oddziałem PTAIN, pod protektoratem Komisji Archeologicznej PAN w Krakowie, sesji naukowej na temat zastosowania metod geofizycznych w archeologii, w której wzięliby udział polscy i zagraniczni geofizycy parający się tym zagadnieniem oraz najbardziej zainteresowani archeolodzy krakowskich placówek naukowych. Toteż w ramach I Krajowej Konferencji Naukowej, której tematem było „Wykorzystanie nowych kierunków w geofizyce górniczo-inżynierskiej”, trwającej od 2 do 5 marca 1977 r., znalazł się czas, w którym geofizycy zajmujący się zastosowaniem metod geofizycznych w archeologii mogli przedstawić wyniki swych prac.

Sesja odbyła się 4 marca w sali odczytowej Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu. Licznie zebranych przedstawicieli obu dziedzin serdecznie powitał dyrektor PZS, prof. dr Jerzy Szablowski. W czasie obrad, którym przewodniczył prof. dr hab. Jan Machnik, referaty wygłosili:

A. Iciek (PPG) — „Na ratunek zabytków”. Prace Zakładu Badań Geofizycznych PPG w Warszawie. Referent stwierdza w nim, że zastosowanie metod geofizycznych do poszukiwań obiektów zabytkowych umożliwia szybkie uzyskanie danych, oszczędność środków przeznaczonych na badania oraz obejmowanie badaniami stosunkowo dużych obszarów. Wymieniony Zakład współpracuje ściśle z instytucjami archeologicznymi i Pracowniami Konserwacji Zabytków, biorąc udział w badaniach licznych obiektów w kraju i za granicą (Kartagina, Selinunte na Sycylii i NRD). Wyniki tych badań spotykają się z dużym zainteresowaniem i uznaniem. Szczególnie wysoko zostały ocenione na forum UNESCO.

M. Lemberger, J. Woźnicki (AGH) — „Badania geofizyczne w otoczeniu Pałacu Decjusza w Krakowie”. Badania geofizyczne dokonywane tutaj przy zastosowaniu optymalnej w tym przypadku metody profilowań elektrooporowych przy zastosowaniu układów trójelektrodowych o ustalonych parametrach pozwoliły zlokalizować obiekty będące relikami budowli kompleksu pałacowego oraz relikty zabudowy z czasów przed lokalizacją pałacu.

M. Lemberger, R. Mazurowski — „Wyniki badań magnetycznych na wybranych stanowiskach archeologicznych w rejonie projektowanego zbiornika wodnego Jezioro”. Referenci przedstawili tu wyniki badań prowadzonych magnetometrem protonowym produkcji polskiej, które pozwoliły zlokalizować nie tylko większe obiekty, jak gródek rycerski, ale również nawet tak małe obiekty, jak groby.

A. Bugajski, A. Jarzyna, J. Kowalczyk, S. Małoszewski, A. Matuszyk, M. Szybiński, A. Zajda (Kraków) — „Wyniki badań metodą magnetyczną lokalizacji dymarek z okresu wpływów rzymskich”. Przedstawiono tu wyniki kilkuletnich badań na obszarach starożytnych osad hutniczych Mazowska (Milanówek, Fałcin, Brwinów, Pęcice, Parznów, Biskupice o łącznej powierzchni ok. 30 ha). Badania magnetyczne pozwoliły na szybkie rozpoznanie dużych obszarów i określenie pewnych regularności w rozmieszczeniu piecowisk.

N. Bochnia, J. Rodnicki, A. Iciek (Warszawa) — „Zastosowanie metod geofi-

zycznych w poszukiwaniu śladów dawnego hutnictwa na terenie NRD". Przedstawiono w nim wyniki badań archeologiczno- (K. Bielenin, J. Przeniosło, G. Wetzel) -geofizycznych (Bochnia, Rodnicki, Iciek) w NRD, których celem było ustalenie zasięgu rozpoznanych wcześniej stanowisk ze starożytnymi piecami hutniczymi.

Różycki (Poznań) jako materiał przy czynkowy przedstawił problem geofizycznego badania otwartych stanowisk archeologicznych, zwracając uwagę na efektywność tych metod, zwłaszcza w przypadku, kiedy wypełniska obiektów nie zawierają żelaza. Przedstawił także przykład badania ziemianki metodą gradientu pionowego. Przy użyciu tej metody określono np. gruszkowaty kształt jamy zasobowej tej ziemianki.

W przerwie między obradami prof. dr Jerzy Szablowski oprowadził uczestników po rezerwacie przedromańskiej rotundy NPM i wystawie „Wawel zaginiony”.

W dyskusji nad referatami wzięli udział głównie archeolodzy (Bielenin, Burałyński, Gromnicki, Machnik, Woźniak). Doceniając rolę metod geofizycznych w archeologii podkreślano równocześnie ich kosztowność. Postulowano konieczność wprowadzenia u nas najprostszycy metod tego typu, stosowanych za granicą, z możliwością wykonywania ich przez samych archeologów. Stwierdzono znaczne zapotrzebowanie na częstsze i wyczerpujące publikacje wyników badań geofizycznych na stanowiskach archeologicznych, zwłaszcza wielowarstwowych.

Na wszystkie poruszone kwestie odpowiedział prof. dr J. Kowalczuk. Stwierdził, że głębokość penetracji przyrządami geofizycznymi jest praktycznie nieograniczona, ale wyniki analiz są determinowane stosunkowo niewielką objętością obiektów archeologicznych. Problem zakłóceń zewnętrznych nie wprowadza istotnych zmian do wyników obserwacji. Metody geofizyczne mogą znaleźć zastosowanie także w badaniach obiektów typu kopce. Na zakończenie gorąco podziękował organizatorom tej sesji oraz wyraził nadzieję, że współpraca geofizyków z archeologami nadal będzie się rozwijać pomyślnie jak dotychczas.

Józef Niżnik

VII KONFERENCJA SPRAWOZDAWCZA KRAKOWSKIEGO CIRKOLA ARCHEOLOGICZNEGO

W dniach 12-13 maja 1971 r. odbyła się w Pracowni Archeologicznej Zakładu Archeologii Uniwersytetu IHKM PAN w Izbach VII Konferencja Sprawozdawcza krakowskiego cirkola archeologicznego, poświęcona wynikom badań wykopaliskowych na obszarze południowo-wschodnich województw Polski. Waży w niej udział przedstawicieli placówek archeologicznych z Krakowa, Kato, Przemysła i Wieliczki. Obrady przeprowadził dr S. Burałyński (II V) oraz doc. dr E. Woźniak (II V). Konferencja poświęcona była omówieniu wyników prac wykopaliskowych przeprowadzonych w dwóch latach 1970-1971, bowiem w roku 1970 odbyła się, jak to było w zwyczaj, konferencja sprawozdawcza nie odbyła się z powodu trudności organizacyjnych.

Umieszczenie konferencji powstał w imieniu gospodarzy prof. dr J. Machnik. W pierwszym dniu obrad wygłoszono referaty na temat stanowisk datowanych na okres od paleolitu po okres wpływów rzymskich.

Doc. dr E. Ginter (Uniwersytet Jagielloński) i mgr K. Sobczyk (Museum Archeologiczne — Oddział w Nowej Hucie) omówili wyniki badań w Brzostkowie, woj. Kraków. Na stanowisku Irm, przez które w przeszłości przebiegał bęben kontrolny, odkryto materiały o charakterze pracowniowym związane z późnoprzełomowym kompleksem magdalenickim. Następnie dr M. Gólczyńska (Museum Archeologiczne — Oddział w Nowej Hucie) wygłosiła referat na temat lo-